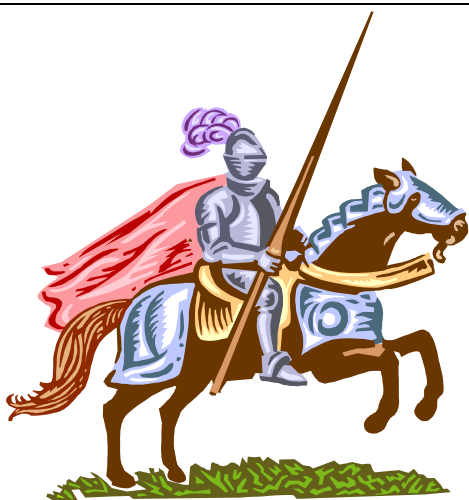

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Vorige week schreef ik over fouten in onze schoolboekjes over de vaderlandse geschiedenis. Ditmaal een tweede voorbeeld daarvan.

Een vergeefse held

Geschiedenis wordt geschreven voor en door de machthebbers. Argeloos schrijft men door de eeuwen heen vertekende beelden over en die graven zich in het collectieve geheugen in als eeuwige waarheden. Een mooi voorbeeld uit onze vaderlandse geschiedenis levert het leven van ridder Jan van Renesse.

“Jan van Renesse heeft de Friezen verpletterend verslagen bij het dorp Vronen, dat met de grond gelijk werd gemaakt. De overwinning bij Vronen was Renesses laatste politieke daad in Holland, want in april 1297 slaagde Wolfert van Borsele erin de jonge graaf te kidnappen en daarmee had hij de macht in Holland en Zeeland in handen. Jan van Renesse moest in ballingschap gaan. Zijn burcht Haamstede werd geschonken aan Witte, een der bastaarden van Floris V, die nog van zich zou doen spreken. (...). Op 10 november stierf het graafje Jan I, zonder nakomelingen. Jan II, die in Henegouwen Jan I heet, was nu de naastrechtigde erfgenaam en ogenschijnlijk zonder enige

moeite begon zo in Holland en Zeeland het Henegouwse huis.”

Dit is een citaat uit het gezaghebbende werk *Algemene Geschiedenis der Nederlanden* (deel II, 1982) van prof. dr H.P.H. Jansen. Het is helaas volkomen onjuist. De werkelijkheid kan in het kort als volgt worden beschreven. Toen Jan van Henegouwen pretendeerde de gerechtigde erfgenaam in Holland en Zeeland te zijn, was dat in strijd met het feit dat hier sprake was zwaardlenen waarin alleen volgens de mannelijke lijn kon worden geërfd. Er leefden bovendien nog mannelijke nakomelingen uit vroegere zijtakken, jongere zonen uit het Hollandse Huis, zoals Brederode en Renesse. Die kwamen dus in verzet, vooral Jan van Renesse. Hij kreeg daarbij de steun van de toenmalige Duitse keizer die besloot militair in te grijpen. Ook de Vlamingen die hij zo dapper had geholpen in de befaamde Guldensporenslag in 1302 bij Kortrijk, waren bereid hem te steunen. Bedenk daarbij dat in die veldslag ook een stuk taalstrijd verborgen ging: Vlaanderen tegen “al wat Wals is vals is”. Het leidde tot een reeks schermutselingen waarin de partij van Renesse helaas steeds de nederlaag leed. De Duitse keizer werd door verraad gedwongen het veld te ruimen. De Vlamingen trokken aanvankelijk zegevierend door Holland, maar werden uiteindelijk tegengehouden door een legertje onder de leiding van Witte van Haemstede. ‘Strijd met Vlaanderen: een heerlijke bladzijde uit Nederlands gedenkboek van de oude tijd!’, aldus schreef Groen van Prinsterer, een van onze bekende vaderlandse geschiedschrijvers in de negentiende eeuw. Latere historici hebben vastgesteld dat er nooit een slag aan het Manpad heeft plaatsgevonden. Niettemin staat er een monument ter herinnering aan dit glorieuze gebeuren in Bennebroek.

De partij van Renesse had toen nog steunpunten in Amsterdam en Utrecht, maar kon zich daar niet handhaven. (De strijd om Amsterdam leidde eeuwen later Vondel tot het schrijven van *Gijsbrecht van Amstel*). Renesse vluchtte uit Utrecht en is op die vlucht verdronken in de Lek. Je kunt dus echt wel spreken van een vergeefse held en een forse vertekening van onze vaderlandse geschiedenis.